

Népmozgalom, 2015

Tartalom

Összefoglaló.....	1
Természetes és tényleges szaporodás, fogyás.....	2
Születés.....	2
Terhességmegszakítás, magzati halálozás.....	4
Házasságkötés.....	4
Válás.....	5
Halálozás.....	6
Belföldi vándorlás.....	8
Nemzetközi vándorlás.....	8

Összefoglaló

2016. január 1-jén az ország népességének lélekszáma 9 millió 823 ezer fő volt, 32,6 ezerrel kevesebb, mint egy évvel korábban. 2015-ben a fontosabb népmozgalmi folyamatokban kedvező és kedvezőtlen változások egyaránt előfordultak. Kismértékben emelkedett a születések száma, jelentősen több házasságot kötöttek, csökkent a terhességmegszakítások száma és történelmi mélypontra süllyedt a csecsemőhalálozás. Ugyanakkor váratlan és számottevő emelkedés történt a halálozások számában, és a korábbi évek trendjétől eltérően nőtt a válások száma. A nemzetközi vándorlásból eredő többlet közel felére esett az előző évhez képest. Az előzetes adatok szerint 2015-ben 91 700 gyermek született, 131 600 lakos hunyt el, a nemzetközi vándorlásból adódó többlet pedig 7300 főt tett ki.

1. tábla

Fontosabb népmozgalmi események

Népmozgalmi esemény	1990	2010	2014	2015 ⁺	2015 ⁺ /2014 2014=100,0
Élveszületés	125 679	90 335	91 510	91 700	100,2
Halálozás	145 660	130 456	126 308	131 600	104,2
Csecsemő-halálozás	1 863	481	421	380	90,3
Házasságkötés	66 405	35 520	38 780	45 900	118,4
Válás	24 888	23 873	19 576	20 600	105,2
Terhesség-megszakítás	90 394	40 449	32 663	31 200	95,5
Természetes fogyás	-19 981	-40 121	-34 798	-39 900	114,7
Tényleges fogyás	-1 670	-28 602	-21 794	-32 600	149,6

⁺ Előzetes, részben becslést adatok.

A 2011. évi történelmi mélypontot jelentő mintegy 88 ezres születésszámot követően 2014-ben 91 510 gyermek jött világra, ami 3,2%-kal, több mint 2800 újszülöttel múlta felül az előző évit. 2015-ben a növekedés mértéke erősen lecsökkent, a születésszám mindössze 0,2%-kal, alig 200 fővel emelkedett. Ennek ellenére a 91 700 újszülött az elmúlt hat év legmagasabb születésszáma volt.

A halálozások száma hosszú idő óta folyamatosan meghaladta a 130 ezer főt, az utóbbi néhány évben viszont az ingadozások ellenére is alatta maradt. 2014-ben 126 308 fő hunyt el, ami a népesség öregedése ellenére az elmúlt négy évtized legalacsonyabb halálozását jelentette. 2015-ben jelentősen megemelkedett a halálozások száma, így ismét meghaladta a 130 ezer főt, és az előző évhez viszonyítva 4,2%-os, közel 5300 fős többlethalálzással járt együtt.

A csecsemőhalálozás csökkenő irányzata 2013-ban a korábbi években tapasztalt öt ezrelék alatti szintről ismét a fölé emelkedett. Az ezt követő két évben viszont a születésszám emelkedése mellett csökkent az egy év alatti elhunytak száma, így 2015-ben a csecsemőhalálzási arány 4,1 ezrelékre, az eddig mért legalacsonyabb szintre süllyedt.

A házassági mozgalom csökkenő irányzata az elmúlt években megállt, és bár lassú, de folyamatos növekedésbe ment át. A házasságkötések száma az ezredfordulót követő években alacsony szinten ingadozott, inkább stagnált, 2006 és 2010 között viszont jelentősen, ötödével visszaesett. Ezt követően indult meg egy emelkedő irányzat, ami 2015-ben újabb fordulatot vett, mivel a korábbi lassú emelkedést egy dinamikus növekedés követte. A 2015. évi 45 900 házasságkötés az előző évhez viszonyítva 18,4%-os növekedést, azaz 7120-szal több esküvőt jelentett, ami egyben az elmúlt közel másfél évtized legmagasabb száma volt.

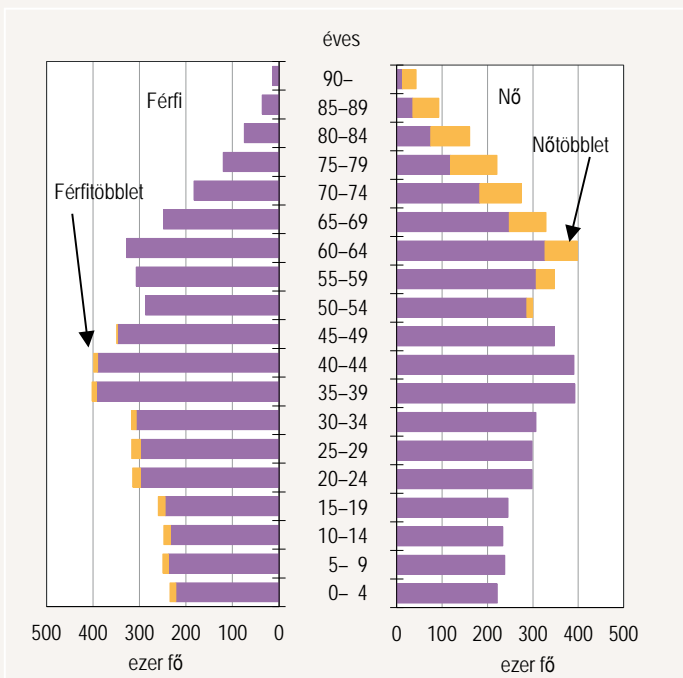
A válások évenkénti száma az ezredforduló utáni évtizedben 24–25 ezer körül alakult, majd határozottan csökkenő irányzatot mutatott. 2014-ben – ötven év után először – 20 ezer alá csökkent a válások száma, a bíróságok ebben az évben 19 576 házasságot bontottak fel. 2015-ben 20 600-ra nőtt a válások száma, ami az előző évhez képest 5,2%-os, számszerűen mintegy ezerrel több házasság felbontását jelentette.

A születésszám kismértékű emelkedése és a halálozások jelentős növekedése felgyorsította a népesség természetes fogyásának ütemét. A születések és halálozások negatív egyenlegeként 2015-ben 39 900 fő volt a népesség természetes fogyása, ez közel 15%-kal, mintegy 5100 fővel volt magasabb a 2014. évinél. A nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege csak mérsékelte a természetes fogyásból adódó népességszám-csökkenést, de megállítani azt nem tudta.

A népesség életkor szerinti összetételében folytatódott a már hosszabb idő óta tapasztalt szerkezeti változás. Felgyorsult a népesség elöregedési folyamata. A 60 éves és idősebb lakosok száma és aránya először 1992-ben haladta meg a 0–14 éves gyermekkorú népességét, 2005 óta viszont már a 65 évesek és ennél idősebbek is többen vannak, mint a gyermekkorúak. 2016. január 1-jén száz gyermekre már 126 fő 65 éves és idősebb lakos jutott.

A népesség nem és korcsoport szerint, 2016. január 1.*

1. ábra

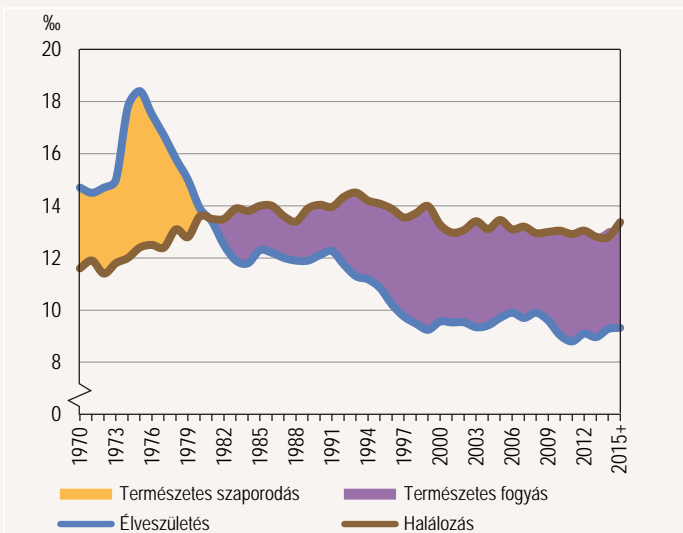
* Előzetes, részben becscsült adatok.

Természetes és tényleges szaporodás, fogyás

2016. január 1-jén az ország lakosságának lélekszáma a 2011. évi népszámlálás adatai alapján történt továbbvezetés szerint 9 millió 823 ezer fő volt. A természetes fogyás változó ütemű ugyan, de harmincöt éve folyamatos. A legnagyobb mértékű természetes fogyást 1999-ben regisztrálták, amikor egy év alatt több mint 48,6 ezer fővel csökkent a népesség lélekszáma a születések és halálozások negatív egyenlegeként. Az elmúlt tíz évben pedig a 2011. évi számított a legkedvezőtlenebbnek a több mint 40,7 ezres természetes fogyással. Ettől nem sokkal maradt el a 2015. évi mérték, amikor a két fő népmozgalmi esemény különbözeteként 39,9 ezer fővel apadt a lakosság lélekszáma. A népességszám tényleges fogyását azonban némileg fékezte a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege. Az ebből adódó nyereség 2015-ben 7 300 főre becsülhető, így összességében 2016. január 1-jén 32,6 ezer fővel éltek kevesebben Magyarországon, mint egy évvel korábban.

A természetes népmozgalmi folyamatok alakulása

2. ábra

* Előzetes, részben becscsült adatok.

A halálozások száma az ország valamennyi régiójában és megyéjében meghaladta a születéseket. Az ebből következő természetes fogyás mértéke azonban területi egységenként eltérő. Ezer lakosra vetítve a természetes fogyás Dél-Alföldön és Dél-Dunántúlon volt a legmagasabb, míg Közép-Magyarországon és Észak-Alföldön a legalacsonyabb. Az egyes megyéket tekintve az országos átlagnál jelentősen gyorsabb a népességszökkenés Békés, Zala, Nógrád és Somogy megyében – az átlagosnál alacsonyabb születési és magasabb halálozási ráták következtében. Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Pest megyében viszont – főleg az országosnál fiatalabb korösszetételből adódóan – viszonylag magas a születési és alacsony a halálozási arány, és ennek következtében a legkisebb a természetes fogyás mértéke.

2015-ben az országnak három olyan megyéje volt, ahol a természetes fogyás ellenére a belföldi és a nemzetközi vándorlás együttes hatásának köszönhetően a lakosság lélekszáma ténylegesen gyarapodott, ezek: Pest, Győr-Moson-Sopron és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye. Ezek közül Pest és Győr-Moson-Sopron megyében mind a belföldi, mind a nemzetközi vándorlás pozitív egyenleget mutatott, míg Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a nemzetközi vándorlás kiugróan magas pozitív értéke ellensúlyozta a természetes fogyásból és a belföldi vándorlásból eredő népességfogyást, így a népesség kismértékben ugyan, de számszerűen gyarapodott. A fővárosban az előző évhez képest csökkent a népesség lélekszáma, mivel a belföldi és nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege nem volt elegendő a természetes fogyásból eredő népességszökkenés megfékezésére.

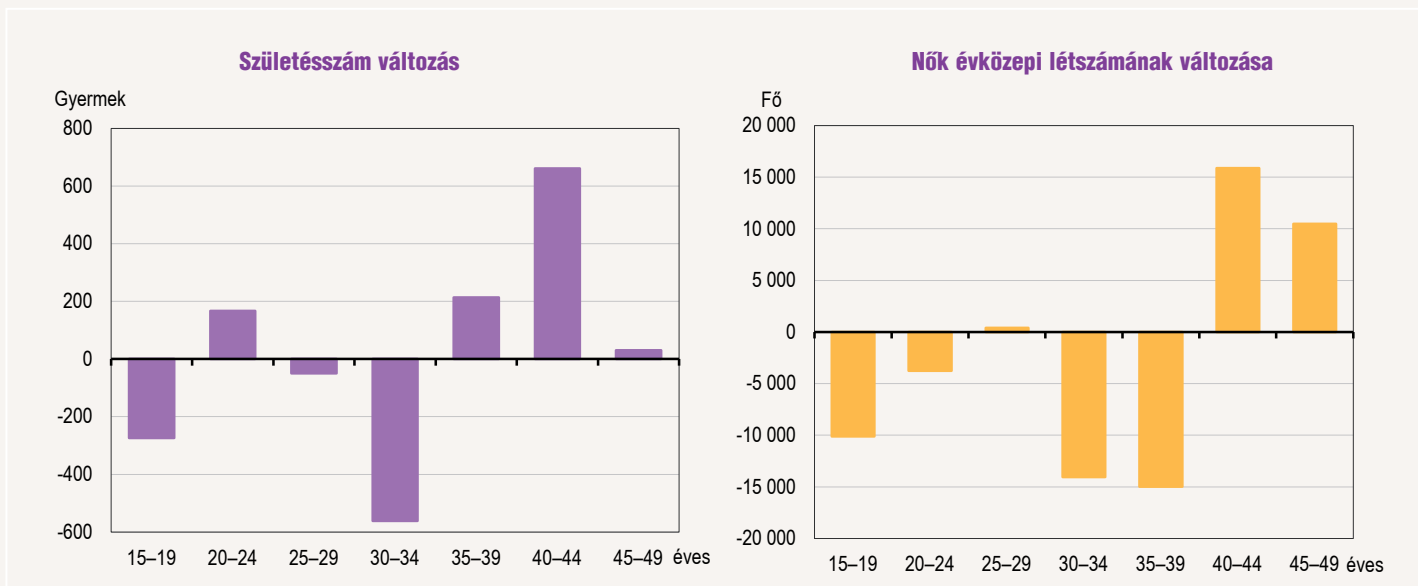
Születés

A születések száma először 1998-ban csökkent százezer alá, majd az ezredfordulót követő évtizedben ingadozással tarkítva, de alapvetően alacsony szinten 95–100 ezer között mozgott. A 2010. évi újabb jelentős csökkenést követően 2011-ben már a 90 ezret sem érte el. Az ebben az évben regisztrált 88 049 újszülött a legalacsonyabb születésszám volt a hazai népmozgalmi statisztika elmúlt 140 éves történetében. Innen indult meg egy lassú emelkedés, aminek eredményeként 2014-ben 91 510 újszülött jött világra 3,2%-kal, 2821 gyermekkel több, mint az azt megelőző évben. A 2015. év első öt hónapja biztató képet mutatott, mivel a születések száma ismét átlagosan 3,2%-kal, csaknem 1200 gyermekkel múlta felül az előző évit. Ez a többlet azonban fokozatosan elolvadt, mivel az év hátralévő hónapjaiban összességében 1,7%-kal, mintegy 1000 gyermekkel kevesebb látta meg a napvilágot, mint egy évvel korábban. Így összességében 2015-ben 91 700 gyermek született, 0,2%-kal, mindössze 190 újszülöttel több, mint az előző évben.

Az emelkedéshez eltérő mértékben járultak hozzá a szülőképes korú nők különböző korcsoportjai. A 35 éves és idősebb nők mintegy 900 gyermekkel többet hoztak világra, mint az előző évben, ezzel szemben a 20 év alatti, de különösen a 30–34 éves nők kevesebb gyermeket vállaltak, mint egy évvel korábban, számszerűen 270, illetve 560 gyermekkel. Árnyaltabb képet kapunk, ha a szülőképes korú nők létszámváltozását is megvizsgáljuk. A 2015. évi kismértékű születésszám-emelkedés a szülőképes korú nők létszámának csökkenésével párhuzamosan ment végbe. Az előző évhez viszonyítva 16,2 ezer fővel csökkent a 15–49 éves nők évközepe létszáma. A csökkenés igen változatos módon érintette a különböző korcsoportokat. A 40 év alatti nők létszáma szinte valamennyi korcsoportban visszaesett, összességében 42,5 ezer fővel lettek kevesebben, ezzel szemben a 40–49 éves nők létszáma 26,4 ezer fővel gyarapodott. Ez azt jelenti, hogy nemcsak az össznépesség, hanem ezen belül a szülőképes korú nők korösszetétele is fokozatosan „elöregszik”. Az elmúlt két évtized alapvetően csökkenő és alacsony születésszáma miatt 2015-ben több mint 10 ezerrel csökkent a szülőképes korba belépő 15–19 éves nők létszáma, és mintegy 3,8 ezer fővel mérséklődött a 20–24 éveseké. A legjelentősebb visszaesés azonban a 30-as éveikben járó nők körében történt – mintegy 29 ezer fővel –, ezen belül is a legnagyobb mértékű, közel 15 ezres fogyás a 35–39 éves nőket érintette. Ennek oka elsősorban a korcsoportba belépő (1980-ban született) és az azt elhagyó (1975-ben született) nemzedékek nagy létszámkülönbsége.

3. ábra

A 2015. évi születésszám és a szülőképes korú nők létszámváltozása az előző évhez képest a nők korcsoportja szerint*

* Előzetes, részben becsült adatok.

Ha a születések száma úgy emelkedik, hogy közben a gyermekvállalásra képes nők létszáma csökken, akkor ez egyértelműen a szülésgyakoriság vagy más szóval a termékenység emelkedésének a következménye. Ugyan kevesebb a potenciális anya, de a korábbinál több gyermeket vállalnak. A 2015. évi termékenység változása igen figyelemre méltó jellegzetességeket mutat a nők korcsoportja szerint. A legjelentősebb termékenységgemelkedés a 40 éves és ennél idősebb nőknél történt. Mivel a létszámuk mellett a termékenységük is nőtt, ezért tőlük származik a többlétszületések nagy része. Ez elsősorban a 40-es éveik elején járó nőkre vonatkozik. Itt szükséges megjegyezni, hogy a 40 év feletti nők termékenységi szintje igen alacsony a többi korcsoportéhoz képest, így a változás mértéke is sokkal látványosabb. A 40-44 éves nőknél ez azt jelenti, hogy ezer nő a 2014. évi 9 gyermek helyett 10 gyermeknek adott életet 2015-ben. A 45 éves és idősebb nők jelentős termékenységgemelkedése viszont alig eredményezett gyermekszám-többletet.

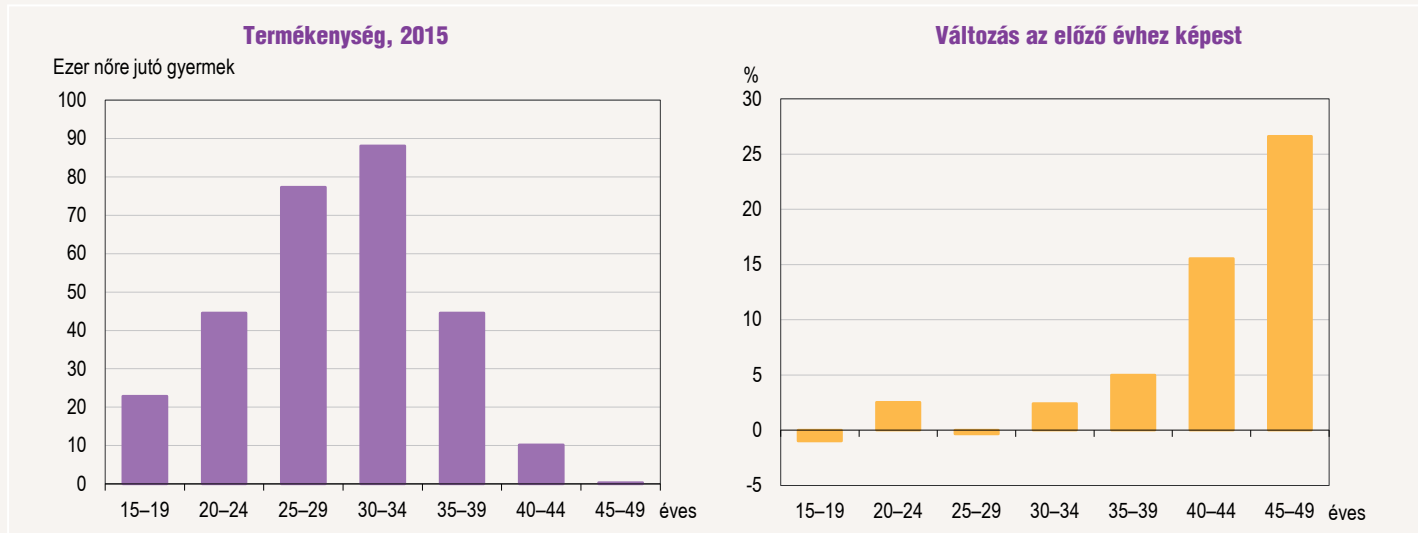
A 30-as éveikben járó nők termékenysége is emelkedett, létszámuk viszont számottevően csökkent az előző évhez képest. A 30-34 éves nőktől származó gyermekek száma termékenységük emelkedése ellenére

csökkent, ez azt jelenti, hogy a létszámcsökkenés hatását nem tudta ellensúlyozni az előző évinél magasabb termékenység és ennek eredménye a csökkenő gyermekszám. Ennek ellenkezője igaz a 35-39 éves korcsoportra, akiknél a jelentős létszámcsökkenést kompenzálni tudta az 5,0%-os termékenységgemelkedés, és ennek eredménye a kétszáz körüli gyermekszám-többlet. Hasonló a helyzet a 20-24 éves nőknél is.

Az éves születésszám fontos tényezője, hogy mekkora hányaduk származik házas és nem házas párok kapcsolatából. A házasságon kívüli születések aránya folyamatosan emelkedett az ezredfordulót követő évtizedben, majd egy rövid stagnálást követően újból dinamikus emelkedésnek indult, és 2015-ben az eddig mért legmagasabb értéket, 47,8%-ot ért el. E mögött a házasságon kívüli párok kapcsolatának erőteljes növekedése áll, valamint az, hogy az ilyen párok kapcsolatban élő párok egyre bátrabban vállalnak gyermeket. A 2011. évi népszámlálás szerint az élettársi kapcsolaton alapuló családok száma tíz év alatt a másfélszeresére, 1990-hez viszonyítva pedig több mint három és félszeresére emelkedett, és a párok kapcsolatban élő szülőképes korú nők már 28%-a élt élettársi kapcsolatban.

4. ábra

A 2015. évi termékenység szintje és változásának mértéke a nők korcsoportja szerint*

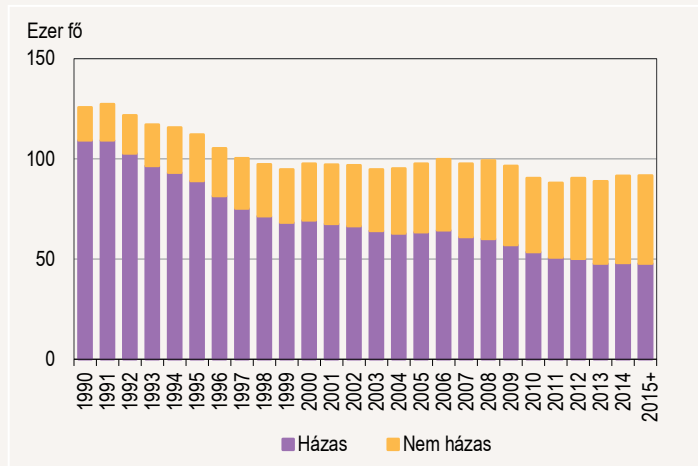

* Előzetes, részben becsült adatok.

2015-ben 0,8%-kal emelkedett a házasságon kívül világra jött gyermekek száma az előző évhez viszonyítva, ami 352 fős többlétszülést jelentett. Más szóval a kismértékű születésszám-emelkedés teljes egészében a házasságon kívüli születésekből adódott, miközben a házasságból történt születéseké 0,3%-kal, 162 gyermekkel csökkent. A kor szerinti eltéréseket figyelembe véve a házasságon kívüli születések száma a 35 év feletti nők valamennyi korcsoportjában emelkedett, ugyanakkor a házasságból történt születésszám, főleg a 25–34 éves nők körében mérséklődött.

5. ábra

Élveszülések az anya családi állapota szerint

+ Előzetes, részben becscsült adatok.

A 2015. évi termékenységi szint mellett száz nő 144 gyermeket hozna világra élete folyamán, számszerűen 3 gyermekkel többet, mint egy évvel korábban. A teljes termékenységi arányszám száz nőre jutó értéke tehát az előző évi 141-ről 144-re emelkedett 2015-ben. Ez 2,1%-os termékenység növekedést jelent, szemben a születésszám 0,2%-os emelkedésével.

A különbséget az okozza, hogy a növekvő termékenység összességében kevesebb szülőképes korú nőtől származik, ami ebben az esetben „csak” 0,2%-os születésszám-emelkedésre volt elegendő. Másként fogalmazva a növekvő termékenység még sikerrel ellensúlyozta a szülőképes korú nők létszámcsökkenését, de csak kismértékű születésszám-emelkedést eredményezett. Érdemes megjegyezni azt a tényt is, hogy a 2014. évi életkor szerinti termékenység mellett a 2015. évi születésszám nem érte volna el a 90 ezer főt sem, és mintegy 2300 gyermekkel kevesebb született volna, mint amennyi ténylegesen a világra jött. A 2015. évi termékenységi szint továbbra is messze elmarad az egyszerű reprodukció biztosításához átlagosan szükséges 210-es gyermekszámtól. A bruttó reprodukciós együttható értéke 0,699 volt, azaz a 2015. évi termékenységi szint mellett ezer nő az élete során 699 leánygyermeknek adna életet, az így felnövekvő gyermekgenerációk létszáma mintegy 30%-kal maradna el a szülői nemzedékek létszámától.

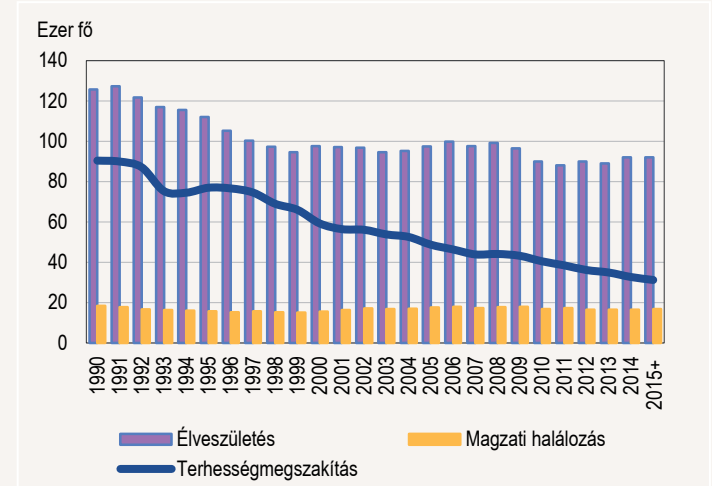
Terhességmegszakítás, magzati halálozás

A terhességmegszakítások hosszabb idő óta megfigyelhető csökkenő irányzata a 2008. évi megtorpanást követően az elmúlt években tovább folytatódott. A 2015. évi 31,2 ezer beavatkozás közel 1500-zal, azaz 4,5%-kal volt kevesebb, mint egy évvel korábban. Ezer szülőképes korú nőre 13,6 művi vetélés jutott, szemben az előző évi 14,1 műtéttel. A csökkenő irányzat eltérő mértékben ugyan, de a nők valamennyi korcsoportjában megfigyelhető volt. Az életkor emelkedésével egyre nagyobb volt a javulás mértéke. A tizenéves fiatalok körében csak kismértékben csökkent a terhességmegszakítások gyakorisága és azonos nagyságrendű volt a két évvel korábbi értékkel. A tizenévesek képviselik a jövő potenciális anyáit, így körükben különös kockázattal járhat a művi vetélés, mivel gyakran első terhességüket szakítják meg, vagy gyermeknélküliként vállalkoznak a műtétre. A 20-as éveikben járó nőknél is az átlagosnál kisebb mértékben csökkent a művi vetélések gyakorisága. A legnagyobb mértékű javulás a 35 éves és ennél idősebb nőknél történt, ami összefügghet az ilyen korú nők

gyakoribb gyermekvállalásával. A terhességmegszakítások életkor szerinti profilja nem változott, és 2015-ben is a huszonévesek körében volt a leggyakoribb a művi vetélés, ezer nőre 21–23 terhességmegszakítás jutott. Mivel a művi vetélések száma csökkent, a születéseké pedig kismértékben emelkedett az előző évhez képest, ennek eredményeként 2015-ben száz élveszületésre 34 terhességmegszakítás jutott, szemben a 2014. évi közel 36 műtéttel.

6. ábra

A szülészeti események alakulása

+ Előzetes, részben becscsült adatok.

A művi vetélések mellett némileg nőtt a magzati halálozások száma, ami a spontán vetélések és halvaszületések együttes számát jelenti. A 16,8 ezerre becscsült magzati halálozás 2,1%-os emelkedést jelent az előző évhez képest. Mivel a születések száma ennél kisebb mértékben nőtt, a száz élveszületésre jutó magzati halálozások száma is emelkedett az előző évhez képest (18,0-ról 18,3-ra). A magzati halálozások csökkentése potenciális tartalékokat jelenthet a születésszám emelkedésére, mivel az esetek döntő többségében kívánt fogamzásokról van szó, ellenkező esetben ugyanis a nem kívánt terhességet szándékosan megszakítanak. A magzati halálozás esetén az anya akarata ellenére veszíti el magzatát, és így nem születhet meg a kívánt gyermek.

A művi vetélések nagyobb mértékben csökkentek, mint amennyivel a magzati halálozások emelkedtek, így összességében a magzati veszteségek száma (művi vetélés és magzati halálozás együtt) és a száz élveszületésre jutó aránya is mérséklődött. 2015-ben száz élveszületésre 52,3 magzati veszteség jutott szemben az előző évi 53,7-tel. Ez még mindig magas érték, mivel azt jelenti, hogy minden második élveszületésre jut egy magzati veszteség.

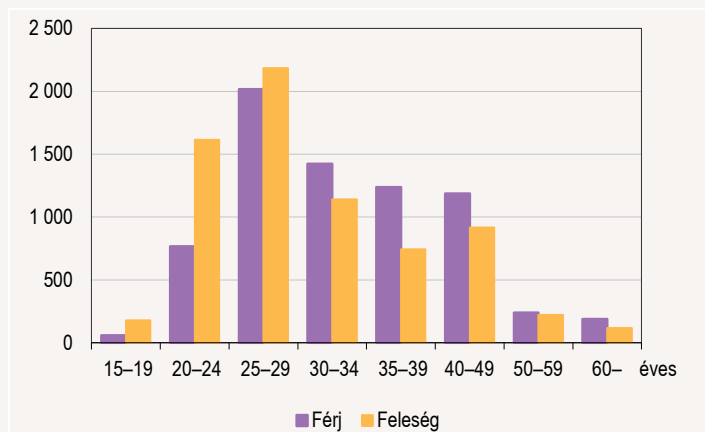
Házasságkötés

A házassági mozgalom hosszú idő óta csökkenő irányzata az elmúlt néhány évben megállt, és kezdetben lassú, majd az elmúlt évben dinamikus növekedésbe ment át. Az ezredfordulót követő években megkötött 44–46 ezer házasság az 1970-es évekre jellemző évi 90–100 ezer közötti házasságkötésnek már a felét sem érte el. Az 1970-es években a Ratkó-korszakban született nemzedékek tagjai kötöttek nagy számban házasságot, az ezredfordulót követően pedig az ő gyermekeik ugyancsak nagy létszámú korosztályai léptek házassági korbába. Ennek ellenére a házasságkötések száma tovább csökkent, és a 2010-ben kötött 35,5 ezer házasság lokális minimumot jelentett, ami az egyik legalacsonyabb érték volt a népmozgalmi statisztika eddigi történetében. Erről a mélypontról történt egy kedvező irányú elmozdulás az elmúlt öt évben. A 2015. évi 45,9 ezer házasságkötés 18,4%-kal, 7120 párral haladta meg az előző évit, és több mint 29%-kal, mintegy 10,4 ezer házaspárral múlta felül a 2010. évi szintet. A házasságkötések száma a nők és férfiak valamennyi korcsoportjában emelkedett. A házasságkötési többlet 53%-a a 20-as éveikben járó nőktől származik, de az átlagosnál nagyobb mértékben nőtt a házasságkö-

tések száma a 40–49 éves nők körében is. A férfiak többlet házasságkötéseinek 82%-át a 25–49 éves korcsoportba tartozók adták, de arányában jelentős volt az emelkedés a 25 év alatti férfiaknál is. A 25 év alatti férfiak és a tizenéves nők házasságkötéseinek átlagosnál nagyobb mértékű emelkedése nem járt számottevő házassági többlettel, mivel viszonylag alacsony az ilyen életkorban házasságra lépők száma. Figyelmet érdemel az a tény is, hogy a többlet házasságkötések mintegy 79%-ánál mindkét fél először kötött házasságot. A menyasszonyok 85%-ának hajadon, a vőlegények 88%-ának pedig nőtlen volt a korábbi családi állapota, vagyis életükben először léptek házasságra.

7. ábra

A 2015. évi házassági többlet az előző évhez képest a férj és feleség korcsoportja szerint*

* Előzetes, részben becscsült adatok.

A házasságkötések intenzitását az ezer megfelelő korú nem házas nőre, illetve férfira jutó frigyek számával mérjük. Ennek a mutatóknak az értékét nemcsak a megfelelő életkorban lévők száma, hanem ezen belül a nem házasok aránya is befolyásolja, azoké, akik potenciálisan házasságot köthetnek. Az emelkedő irányzat itt is megmutatkozik a nők és férfiak valamennyi korcsoportjában. 2015-ben nem változott a házasságkötések életkor szerinti profilja, továbbra is a 20-as éveik második felében járó nőknél, és a 30-as éveik elején járó férfiaknál volt a leggyakoribb a házasságkötés. Figyelmet érdemel viszont, hogy az ennél fiatalabb 20–24 éves nők és 25–29 éves férfiak körében az átlagosnál nagyobb mértékű volt a házasság-

kötési kedv növekedése. Mindkét korcsoportba tartozók fiatalabbak, mint a nemükre jellemző házasulók átlagos házasságkötési életkora, ezért ez lehet az első jele annak, hogy fékeződik, vagy esetleg megáll az először házasulók átlagos életkorának további kitolódása. Mindemellett a fiatalok körében emelkedő ugyan, de változatlanul alacsony a házasságkötési kedv az ezredfordulót követő évekhez képest. 2015-ben ezer nem házas tizenéves nő közül 4 kötött házasságot, ez kevesebb, mint fele a 2001. évinél, a 20–24 éves nem házas férfiaknál pedig csaknem a harmadára esett a házasságkötések intenzitása ugyanezen időszak alatt. 2015-ben a házasságra lépő férfiaknak 36,4, a nőknek 33,3 év volt az átlagos életkora.

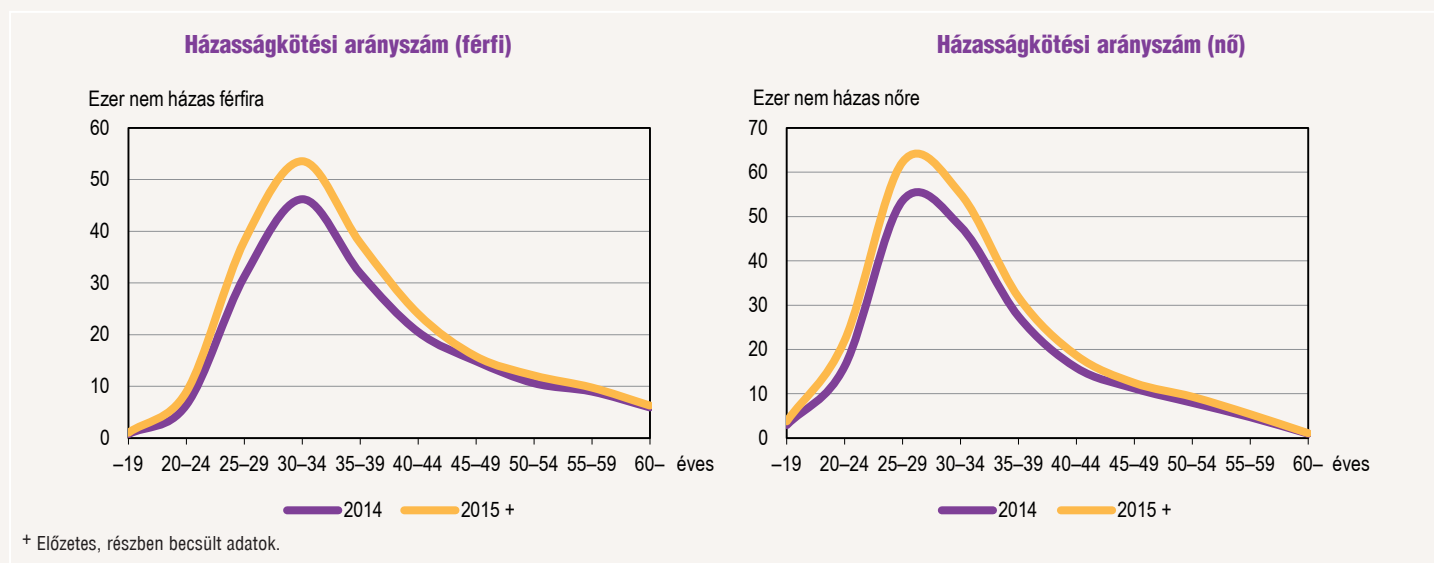
2009. július 1-től a családi állapot új kategóriával, a bejegyzett élettársi kapcsolattal bővült.¹ A 2009. év második felében 67 bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítettek, 2010-ben – az első teljes évben – pedig 80 ilyen párkapcsolatot anyakönyveztek. 2013-ig évről évre csökkent az ilyen párkapcsolatot létesítők száma, és ebben az évben összesen 30 ilyen párkapcsolatot regisztráltak az anyakönyvvezetők, ami kevesebb, mint fele a három évvel korábban bejegyzett élettársi kapcsolatoknak. Az elmúlt két évben ismét emelkedő irányzatot vett a bejegyzett élettársi kapcsolatok száma, 2014-ben 42, 2015-ben pedig 65 (36 férfi és 29 női) párkapcsolatot anyakönyveztek. Bár változatlanul a férfiak vannak többségben, 2015-ben több mint kétszeresére emelkedett a női bejegyzett élettársi kapcsolatok száma az egy évvel korábbihoz képest. Az esetek közel felében budapesti és Pest megyei lakosok voltak. A férfiak átlagosan 38,6, a nők 34,5 évesen kezdeményezték a hivatalos eljárást. A korkülönbség a férfitartnerek között átlagosan 9,8, a női párok között ennél alacsonyabb, átlagosan 6,1 év volt.

Válás

Az elmúlt évtizedben magas szinten stagnáló – 2004 és 2008 között emelkedő számú – váláshoz képest 2010 és 2014 között 18%-kal csökkent a felbontott házasságok száma. Ezzel szemben 2015-ben ismét emelkedett a válások száma. A bíróság által kimondott 20,6 ezer válás számszerűen több mint 1000-rel, 5,2%-kal volt magasabb volt az előző évinél, de még mindig elmaradt a három évvel korábban és az ezt megelőző évtizedekben mért szinttől. Azt még nem tudni, hogy a válások emelkedő száma milyen kapcsolatban áll az utóbbi évek növekvő házasságkötéseivel, ezt a házasságtartam szerinti válási gyakoriságok elemzése tudja majd feltárni. A válási többlet nem minden korcsoportra jellemző: nem a fiataloknál, hanem a 40-es éveikben járó házaspároknál jelentkezik döntő hányaduk, emellett növekedett az 50 év feletti és feltehetően hosszabb házasságtartam utáni válások száma is.

8 ábra

Házasságkötések a férfiak és nők korcsoportja szerint

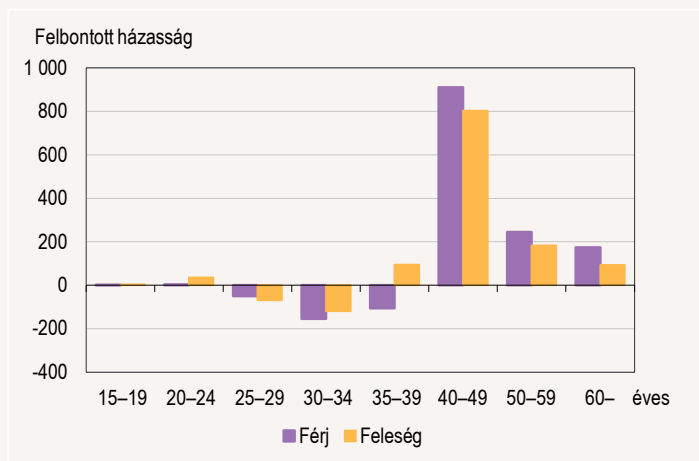

* Előzetes, részben becscsült adatok.

¹ 2009. július 1-jén lépett hatályba a bejegyzett élettársi kapcsolatokról szóló 2009. évi XXIX. törvény, amely szabályozza az azonos nemű személyek közötti kapcsolat létesítését, megszűnését.

9. ábra

A 2015. évi válások számánál változása az előző évhez képest a felek korcsoportja szerint*

* Előzetes, részben becscsült adatok.

A válások életkor szerinti gyakorisága arra ad választ, hogy ezer megfelelő korú házas nőre, illetve férfira hány bíróság által kimondott válás jut. Ebben a tekintetben a nőknél változatlanul a 20-as éveikben járó házasoknál a leggyakoribb válás, ami az átlagos házassági életkort figyelembe véve azt jelenti, hogy viszonylag rövid házasságtartam mellett bomlanak fel leggyakrabban a házasságok. A férfiaknál a 30 évesek körében a leggyakoribb a válás, ami a házasságra lépő férfiak magasabb életkorából és házasságok közötti különbségből adódik. A válási arányszámok dinamikáját tekintve némileg más a kép. 2015-ben a legnagyobb mértékű, az átlagosnál jóval nagyobb növekedés a középkorú és az idősebb házasságoknál történt. A 45 éves és idősebb házas férfiaknál 12–13, a 40-es éveikben járó nőknél 9–17%-kal növekedett a válások gyakorisága az előző évhez képest. A tizenéves házasok látványosan emelkedő és a 20-as évek elején járó férfiak csökkenő gyakoriságú válásait érdemben nehéz megítélni, mivel nagyon alacsony az ebben az életkorokban házasságban élők aránya, így viszonylag kisszámú a válás is, és ennek évenkénti ingadozása jelentősen befolyásolhatja a mutató értékét.

A házasságban élők száma az új házasságkötések által gyarapodik, ugyanakkor a válások és özvegyülések következtében csökken. A házasságok mérlege az újonnan létrejövő és megszűnő házasságok számát veti egybe. Ha több új házasság kötődik, mint amennyi megszűnik, akkor a mérleg pozitív, ellenkező esetben negatív. A házasságok mérlege közel négy évtizede folyamatosan negatív, vagyis több házasság szűnik meg válás és özvegyülés miatt, mint amennyi új létrejön házasságkötés által. Ezen az utóbbi évek növekvő számú házasságkötései sem tudtak változtatni. 2015-ben 65 650 házasság szűnt meg, több mint kétharmaduk özvegyülés miatt, viszont csak 45 900 új kötődött meg. 2015-ben száz házasságkötésre 143 házasságmegszűnés jutott, ez az elmúlt közel két évtized legkedvezőbb értéke.

2. tábla

Házasságkötés és -megszűnés

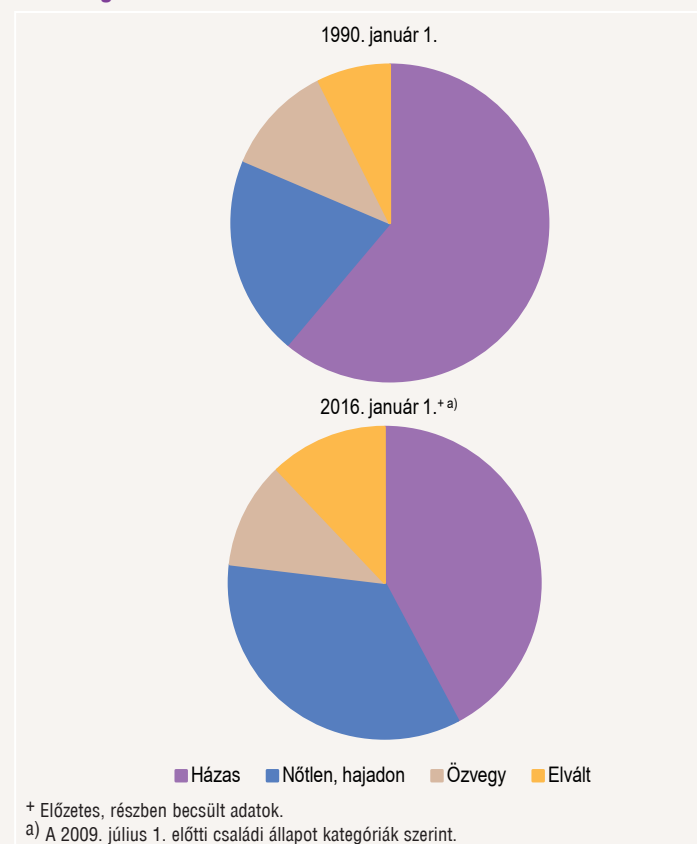
Megnevezés	1990	2000	2014	2015 ⁺
Házasságkötés	66 405	48 110	38 780	45 900
Megszűnt házasság	89 817	79 685	63 710	65 650
halál következtében	64 929	55 698	44 134	45 050
válás következtében	24 888	23 987	19 576	20 600
100 házasságkötésre jutó megszűnt házasság	135	166	164	143

* Előzetes, részben becscsült adatok.

A házasságok hosszú ideje tartó negatív mérlege jelentősen módosította a népesség családi állapot szerinti összetételét. 1990 óta a házas népesség részaránya számottevően – 61,2-ről 42,2%-ra – csökkent, ezzel párhuzamosan 20,3-ról 34,7%-ra emelkedett a nőtlenség, illetve hajadonok és 7,4-ről 12,1%-ra nőtt az elváltak aránya. Az özvegynépesség hányada viszont érdemben nem változott, és 11–12% között ingadozott az elmúlt húsz évben. A 15 éves és idősebb népesség körében 2004-ben szűnt meg először a házasságban élők dominanciája, azóta a nem házas népesség túlsúlya egyre nyilvánvalóbbá vált. Jelentősek a különbségek a férfiak és nők között: arányukat tekintve mindkét nemnél a házasok vannak a legtöbben, a nőknél viszont jóval alacsonyabb a hajadonok hányada, mint a férfiaknál a nőtlenekeké, viszont 4,7-szer magasabb az özvegy és közel 1,3-szeres az elvált nők aránya, mint az erősebb nemnél. A különbségek főleg a férfiak és nők eltérő korösszetételéből és halandóságából, valamint a házassági és újraházasodási szokásaik és lehetőségeik nemenkénti eltéréseiből adódnak.

10. ábra

A 15 éves és idősebb népesség családi állapot szerinti megoszlása

* Előzetes, részben becscsült adatok.

^{a)} A 2009. július 1. előtti családi állapot kategóriák szerint.

Halálozás

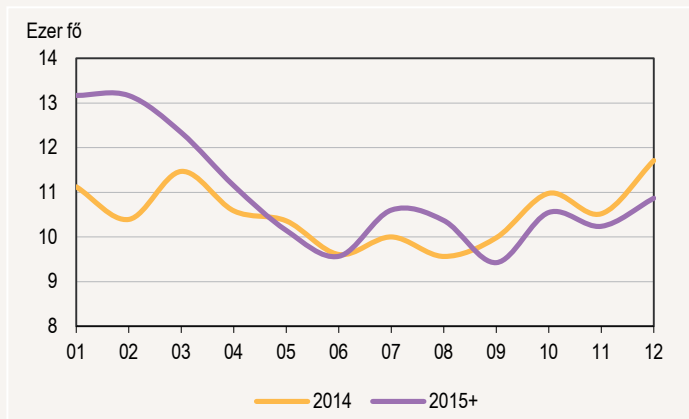
A halálozások száma az 1990-es évek elejétől ingadozásokkal tarkított, de alapvetően ereszkedő trendet követett. Az 1993. évi 150 ezret meghaladó haláleset hosszú évtizedek óta a legmagasabb volt. Innen indult a csökkenés, gyakran megszakítva egy-egy kisebb emelkedést vagy stagnálást hozó évvel. A 2011. év fordulatot jelentett, abban a tekintetben, hogy hosszú idő óta először szorult a halálozások száma 130 ezer alá, és 2014-ig e szint alatt is maradt. 2015-ben kedvezőtlen fordulat történt a halálozások alapvetően csökkenő irányzatában: 131 600 lakos hunyt el, 4,2%-kal, csaknem 5300 fővel több, mint az előző évben. Ezzel ismét átlépte a kritikus 130 ezer főt és az elmúlt hét év legmagasabb halálozási szintjére emelkedett.

A halálozások száma 2015 során egyenetlenül alakult. Az év első két hónapjában 22%-os, mintegy 4800 fős halálozási többlet volt, ez az év

során keletkezett összes növekmény 91%-a. Március és április hónapokban, kisebb mértékben ugyan, de folytatódott az emelkedő irányzat, így az év első négy hónapjában 14%-os, mintegy 6250 fős volt a halálzási többlet az egy évvel korábbihoz képest. Ez már magasabb volt, mint az évi összes halálzási többlet, ami azt jelenti, hogy az év hátralevő hónapjaiban változó intenzitással, de alapvetően csökkenő irányzatot vett a halálzás. Különösen az év utolsó négy hónapjának adatai voltak biztatók, amikor összességében több mint 2000 fővel mérséklődött a halálzások száma az előző év azonos időszakához képest.

A halálzások száma havonta

11. ábra

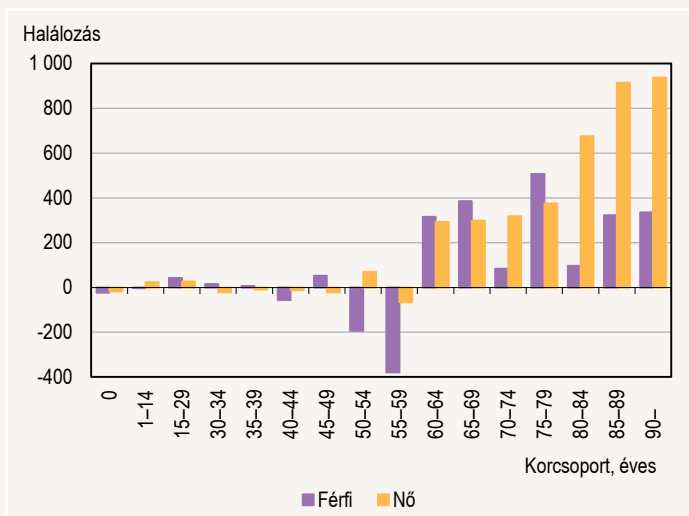

* Előzetes, részben becsült adatok.

A halálzási többlet eltérő mértékben érintette a különböző életkorú és nemű lakosokat. A 60 éves és ennél idősebbek körében az átlagosnál nagyobb mértékű (5,5%-os, 5860 fős) volt a halálzási többlet, a 60 év alatti lakosoknál viszont összességében mérséklődött a halálzások száma az egy évvel korábbihoz képest. Jelentősek az eltérések a férfiak és nők között, amennyiben az összes többlethalálzás 71,5%-a a nőknél jelentkezett. Ez alapvetően két okra vezethető vissza, egyrészt a nők között jóval magasabb az időskorúak száma és aránya (ez eleve magasabb halálzásokat jelent), másrészt az előző évhez viszonyított halálzási arányszámok, vagyis a halandóság mértéke is jobban emelkedett az időskorú nőknél, mint a hasonló életkorú férfiaknál.

12. ábra

A 2015. évi halálzások számának változása az előző évhez képest a férfiak és nők korcsoportja szerint*

* Előzetes, részben becsült adatok.

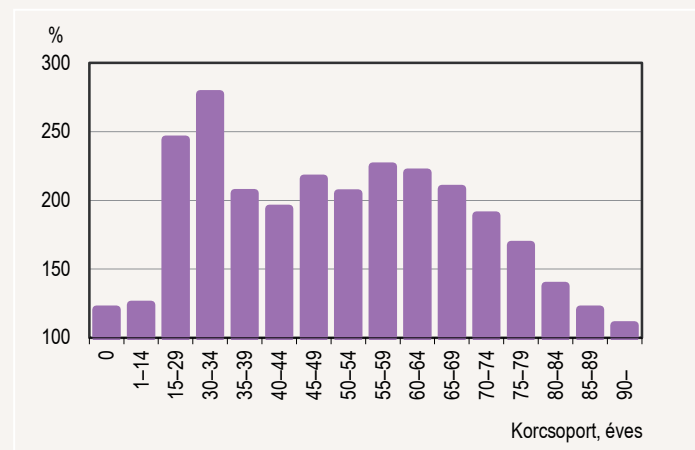
2015-ben ezer lakosra 13,4 halálzás jutott, nemenként differenciálva: a férfiaknál 13,5, a nőknél 13,2. Az előző évhez viszonyított nyers halálzási

arányszám a férfiaknál 0,3, a nőknél ennél jelentősebb mértékben, 0,8 ezrelékponttal emelkedett. A halandóság életkor szerinti változása nemenként különbözőképpen alakult. A férfiaknál 15–39 éves kor között 5–10 százalékkal nőtt a mortalitás, de az ilyen életkorúak viszonylag alacsony halandósága miatt ez mindösszesen 64 fős többlethalálzást okozott. A középkorú, 40–59 éves férfiaknál minden korcsoportban csökkent a halandóság, és ez összességében mintegy 570 fővel mérsékelte az ilyen életkorú férfiak halálzásainak számát az előző évhez képest. A 60 év feletti korcsoportokban – a 70–74 évesek kivételével – mindenhol emelkedett a halandóság és ez a férfiaknál jelentős, több mint 2000 fős halálzási többlettel járt együtt. A nőknél annyiban más a helyzet, hogy náluk már 50 éves kortól jelentkezik a halandóság emelkedése és a korcsoportok többségében ennek mértéke is nagyobb, mint a hasonló életkorú férfiaknál. Ennek eredményeként az 50 év fölötti nőknél mintegy 3800 fős volt a halálzási többlet az egy évvel korábbihoz képest. Az 50 év alatti női korcsoportokban változó mértékben emelkedett vagy csökkent a halandóság, de összességében ez nem okozott többletet a halálzások számában.

A férfiak halálzási mutatói változatlanul sokkal kedvezőtlenebbek, mint hasonló életkorú nő társaiké, így megmaradt a férfiak mortalitási többlete a megfelelő életkorú nőkéhez képest. A legjelentősebb különbség a 15–69 év közötti életkorúaknál volt, ahol a férfi mortalitás valamennyi korcsoportban megközelítette vagy meghaladta a női halandóság kétszeresét.

13. ábra

A 2015. évi férfi halandósági többlet korcsoport szerint*

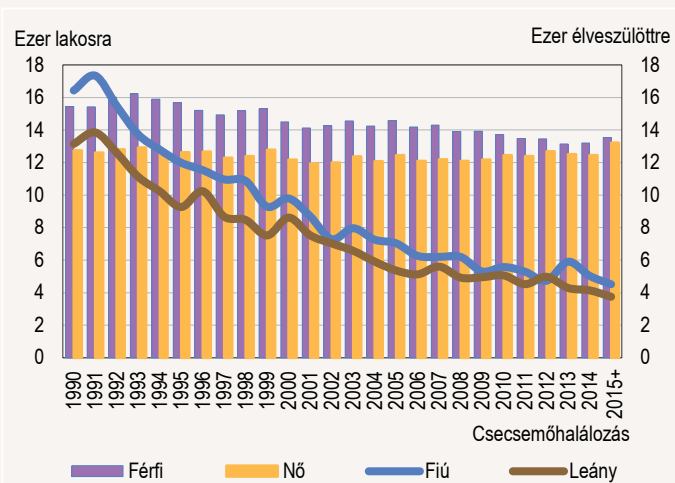

A csecsemőhalandóság önmagában nem képvisel jelentős szerepet az összes halálzásban, mégis kiemelkedő fontosságú mutató. Egy ország egészségügyi fejlettségének, a terhesgondozás és az újszülöttellátás színvonalának nemzetközileg számon tartott fontos mérőszáma. Másfelől a csecsemőhalandóságnak kulcsszerepe van a születéskor várható átlagos élettartam alakulásában, mert az egyéves életkor elérése előtti elhalálzás valószínűsége kiemelkedően magas a későbbi életkorok halálzási kockázataihoz képest. A 2014. évi halandósági tábla szerint a fiú csecsemők halálzási valószínűsége közel azonos nagyságrendű volt a 47 éves férfiak, a leány csecsemőké pedig az 51 éves nők halálzási valószínűségével.

A csecsemőhalandóság általános javulása eredményeként az újszülöttek mortalitása először 2011-ben csökkent 5 ezrelék alá, és 2012-ben is e szint alatt maradt. 2013-ban a javuló irányzat megállt és 5 ezrelék fölé emelkedett az újszülöttek mortalitása. Az ezt követő két évben ismét kedvező fordulat következett be, és ennek eredményeként 2015-ben tízezer újszülött közül 41 (ezer közül 4,1) hunyt el egyéves kora előtt, és ez az eddig mért legalacsonyabb érték a hivatalos népmozgalmi statisztika történetében. A csökkenés mindkét nem esetében megfigyelhető volt, ennek mértéke is megközelítőleg azonos, 10% körüli volt. A fiú újszülöttek 4,5, a leányok 3,7 ezrelékes csecsemőhalálzása mindkét nem esetében történelmileg a legalacsonyabb.

Halálzási és csecsemőhalálzási arány nemek szerint

14. ábra

+ Előzetes, részben becscsült adatok.

2015-ben a halálzások összes száma 5292 fővel múlta felül az előző évit. A nemek szerinti eltérő korösszetétel és a halandóság előző évhez viszonyított különböző mértékű emelkedésének következtében a növekedés döntő részben a nők halálzásait érintette. Az elhunyt nők száma 3784 fővel emelkedett, ez közel 6%-os növekedést jelent, míg a férfiaké ennek kevesebb mint felével, 1508 fővel, 2,4%-kal lett több az előző évhez viszonyítva. Az elhunytak családi állapotát tekintve mindkét nemnél és valamennyi családi állapotnál emelkedés történt. A legnagyobb mértékű növekedés a nőtlen férfiak és az elvált nők körében történt, de az átlagosnál jobban emelkedtek az özvegy nők halálzásai is. Mindkét nem esetében a legkisebb növekedés a házas családi állapotúknál tapasztalható. Az időskorúak eltérő családi állapota és a várható élettartam nemek szerinti különbsége okozza azt a jelenséget, hogy az elhunyt férfiak többsége (51%-a) házasságban élt halála előtt, az elhunyt nők között viszont az özvegy családi állapotúak részaránya volt a meghatározó, több mint 63%.

Belföldi vándorlás

A belföldi vándorlás iránya és mértéke lényegesen módosíthatja egy adott terület népességszámát, ezért a születések és halálzások mérésével mellett ennek számbavétele is fontos.

2015-ben 218,2 ezren változtattak állandó és 275,9 ezren ideiglenes lakóhelyet, ami a teljes belföldi vándorlásban 4 246 fős, vagyis 0,9%-os növekedést jelent az előző évhez képest. Az enyhe emelkedés nagy része az állandó belföldi vándorlások számában jelentkezett, ami 3,4 ezer fővel, 1,6%-kal nőtt az előző évihez képest, míg az ideiglenes vándorlások száma csupán 753 fővel, 0,3%-kal emelkedett.

A településtípusok közötti mobilitás fő irányai az előző évhez képest nem változtak, de kiegyenlítettebbek lettek. A főváros teljes vándorlási mérlege 2015-ben is pozitív egyenleget mutatott, de mértéke az előző évinek kevesebb mint a negyede. Budapesten az állandó vándorlásoknak 1600 fős, az ideiglenes vándorlásoknak csak 800 fős vándorlási többlete volt. A többi városra az elvándorlás volt jellemző, együttesen 1500 fős vándorlási veszteség mutatkozott ezeken a településeken, ami az egy évvel korábbinak kevesebb mint fele. A községi lakosok népességszáma az állandó vándorlások és az ideiglenes vándorlások következtében 900 fővel csökkent, ami az előző évi érték mindössze 14%-a.

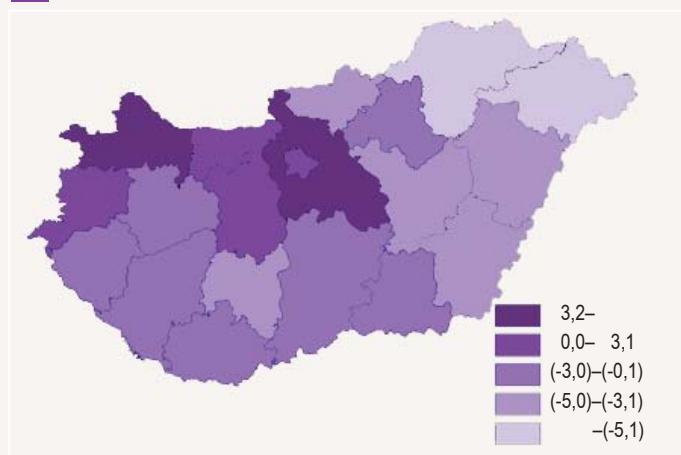
Területi összehasonlításban Közép-Magyarország (12 300 fő), Nyugat-Dunántúl (3200 fő) és Közép-Dunántúl (600 fő) tudott felmutatni pozitív vándorlási egyenleget, a többi régióra továbbra is az elvándorlás volt jellemző. Míg Közép-Magyarország esetében 26%-kal csökkent, addig

Nyugat-Dunántúlon 8,1%-kal nőtt a vándorlási többlet az előző évhez viszonyítva, Közép-Dunántúlon pedig az előző évi negatív egyenleg váltott vándorlási többletbe.

A megyék közül a legvonzóbb lakóhely 2015-ben Pest, továbbá Győr-Moson-Sopron és Vas megye volt, új célpontként Fejér és Komárom-Esztergom megyébe költöztek többen – pozitív vándorlási egyenleget eredményezve. A régiók közül a leggyengébb Észak-Alföld és Észak-Magyarország népességmegtartó ereje volt, ezekben a régiókban 6750, illetve 4700 fővel csökkent a népességszám a belföldi vándorlásból eredően, ez az előző évi érték 96, illetve 82%-a. A megyék esetében 2015-ben is – a korábbi évekhez hasonlóan – Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből vándoroltak el a legtöbben, 3750, illetve 3500 fő vándorlási veszteséget okozva. A Dunától keletre eső többi területre továbbra is az elvándorlás jellemző.

15. ábra

Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet, 2015+

+ Előzetes, részben becscsült adatok.

Nemzetközi vándorlás

A nemzetközi vándorlás is meghatározó a népesség számának alakulásában, egyes területeken módosíthatja a természetes fogyásból és a belföldi vándorlásból adódó változásokat, enyhíti a veszteségeket, míg máshol tovább erősíti azt. Ez utóbbi jellemző Észak-Magyarországon, továbbá Dél-Dunántúlon, ahol fokozza a természetes fogyást, ezen belül is Borsod-Abaúj-Zemplén és Baranya megyékben a legjelentősebben. A többi régióban nemzetközi vándorlásból adódó nyereség tapasztalható, ami mérsékli a népességcsökkenést. A legnagyobb pozitív hatása Észak-Alföldön van, ahova a határ túloldaláról érkező magyar állampolgárok telepednek le nagyobb számban. Ezen belül is kiténik az Ukrajnával határos Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei helyzet. Budapestre szintén az átlagosnál magasabb számban érkeztek külföldről.

2016. január 1-jén az érvényes engedéllyel rendelkező, huzamosan itt-tartózkodó külföldiek száma 148 400 fő volt. A külföldi állampolgárok jelenleg az ország népességének 1,5%-át teszik ki. Az itt élő külföldiek túlnyomó többsége (69%-a) Európából, ezen belül a környező országokból, főképp Romániából (20%), Németországból (13%), Szlovákiából (6%), valamint Ukrajnából (4%) érkezett. További 24%-uk Ázsiából, míg Afrikából és az amerikai kontinensről egyaránt 3%-uk származik. Ázsiából elsősorban a kínaiak és a vietnamiak részesítik előnyben Magyarországot. A külföldiek között összességében több a férfi (56%), mint a nő (44%). Az itt élő külföldiek korösszetétele fiatalabb, mint a honos népességé. Mindkét nem esetében a 20–39 éves korosztály létszáma a meghatározó, arányuk 44% volt a Magyarországon élő külföldiek körében. A külföldiek 46%-a Budapesten, 35%-a a fővároson kívüli városokban, 19%-a pedig községekben él.

Az utóbbi évek kivándorlásának gyorsuló üteme mérséklődött 2015-ben, bár ennek pontos mérése nehézségekbe ütközik. Az adminisztratív nyilvántartásokból rendelkezésre álló adatok alapján 2015-ben 32 850 magyar állampolgár távozott külföldre, 4,6%-kal több, mint egy évvel korábban. Külföldre túlnyomó részt a fiatal korosztályok tagjai költöznek:

a migráns magyarok 44%-a 30 év alatti, 75%-a pedig még nem érte el a 40 éves kort. A kivándorlók többsége férfi (53%), túlnyomó részük nőtlen, hajadon (64%). A Magyarországról elvándoroltak döntő többsége az Európai Unió államaiban, azon belül is Németországban, Nagy-Britanniában, illetve Ausztriában él.

További információk, adatok (linkek):

[Táblázatok](#)

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu